

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 27. toukokuuta 2022
(OR. en)

9563/22

JAI 761	DROIPEN 69
COSI 149	COPEN 210
ENFOPOL 298	FREMP 110
ENFOCUSTOM 89	JAIEX 61
IXIM 145	CFSP/PESC 705
CT 99	COPS 238
CRIMORG 81	HYBRID 49
FRONT 218	DISINFO 47
ASIM 47	TELECOM 248
VISA 87	DIGIT 108
CYBER 191	COMPET 408
DATAPROTECT 175	RECH 307
CATS 30	

SAATE

Lähtettäjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ

Saapunut: 25. toukokuuta 2022

Vastaanottaja: Neuvoston pääsihteeristö

Kom:n asiak. nro: COM(2022) 252 final

Asia: KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE EU:n turvallisuusunionistrategian täytäntöönpanoa koskeva neljäs edistymiskertomus

---

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 252 final.

Liite: COM(2022) 252 final

Bryssel 25.5.2022
COM(2022) 252 final

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

EU:n turvallisuusunionistrategian täytäntöönpanoa koskeva neljäs edistymiskertomus

I. JOHDANTO

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan hallitsee EU:n tämänhetkistä turvallisuusagendaa. Sota uhkaa Ukrainaa, ja lisäksi sillä pyritään vahingoittamaan maailmanlaajuisia vakautta ja turvallisuutta. EU:n sisällä se aiheuttaa monenlaisia riskejä kansalaisten turvallisuudelle. Energian ja muiden raaka-aineiden toimituksiin liittyy uusia epävarmuustekijöitä, ja kriittiseen infrastruktuuriin voidaan kohdistaa kyberhyökkäyksiä. Mahdolliset hyökkäykset tai onnettomuudet, jotka aiheutuvat sota-alueella käytetyistä kemiallisista, biologisista, radiologisista tai kemiallisista aineista, vaarantavat EU:n sisäisen turvallisuuden. Järjestäytynyt rikollisuus voi nopeasti hyödyntää miljoonien sotaa paenneiden ihmisten haavoittuvuutta käymällä ihmiskauppaa naisilla ja lapsilla, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa.

EU on pysynyt päättäväisenä ja yhtenäisenä näiden uusien ja mahdollisten uhkien edessä. Vaikka sodan vaikutukset ovat toistaiseksi rajoittuneet pääasiassa Ukrainan alueeseen, EU on lisännyt *valppautta ja koordinoitua* tehostamalla uhkaympäristön seurantaa ja pyrkinyt vahvistamaan sietokykyä *varautumisen* varmistamiseksi.

Euroopan johtajat korostivat 10. ja 11. maaliskuuta 2022 annetussa Versailles'n julistuksessa¹ tarvetta varautua nopeasti kehittyviin haasteisiin muun muassa siten, että ”suojaudutaan jatkuvasti kasvavalta hybridisodankäynniltä lujittaen kyberuhkien sietokykyä, suojellen infrastruktuuria – erityisesti kriittistä infrastruktuuria – ja torjuen disinformaatiota”.

Turvallisuusunionilla on keskeinen merkitys turvallisuuden varmistamisessa koko EU:ssa. Turvallisuusunionistrategiassa esitetyt neljä strategista painopistettä² ovat edelleen suoraan merkityksellisiä tämän tehtävän kannalta nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa: (i) tulevaisuudenkestävä turvallisuusympäristö; (ii) muuttuvien uhkien torjuminen; (iii) eurooppalaisten suojeleminen terrorismilta ja järjestäytyneeltä rikollisuudelta; (iv) vahva eurooppalainen turvallisuus ekosysteemi. Sota on korostanut EU:n ja sen jäsenvaltioiden tarvetta hyödyntää kaikilta osin turvallisuusunionistrategian puitteissa jo saatavilla olevia lainsäädännön ja politiikan välineitä, jotka muodostavat perustan jäsenvaltioille järjestäytyneeseen rikollisuuteen, terrorismiin, kyberturvallisuuteen ja hybridiuhkiin liittyvissä kysymyksissä annettavan EU:n koordinoitun tuen perustan.

Oikeus- ja sisäasioiden alalla toimivat EU:n virastot ovat myös tehostaneet toimiaan Ukrainan sodan johdosta, ja niillä on keskeinen rooli uhkien arvioinnissa ja operatiivisten toimien tukemisessa.³ Tärkeä tekijä on myös operatiivisten toimien ja hallinnon jatkuva vahvistaminen Schengen-alueella.

Tässä neljännessä turvallisuusunionia koskevassa edistymiskertomuksessa keskitytään kehitykseen viime kuukausina Venäjän käynnistettyä hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan. Siinä esitetään yleiskatsaus turvallisuusunionin kaikilla osa-alueilla toteutetuista toimista ja tarkastellaan Ukrainan sodasta aiheutuvista mahdollisista turvallisuusuhkista johtuvia varautumistarpeita. Muiden turvallisuusunioniin liittyvien asioiden käsittelyn edistyminen esitetään liitteessä.

---

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>

² COM(2020) 605.

³ [EU:n oikeus- ja sisäasioiden virastojen yhteinen julkilausuma Ukrainasta |Euroopan unionin turvapaikkavirasto \(europa.eu\)](#)

II. KYBERTURVALLISUUS JA KRIITTINEN INFRASTRUKTUURI

Sodan puhkeamisen jälkeen yksityiset toimijat ja rikollisjärjestöt ovat ilmoittaneet julkisesti toteuttavansa kybertoimia jommankumman osapuolen tukemiseksi. Haktivismi⁴ on uhka, sillä se saattaa aiheuttaa riskin EU:n kriittisiin palveluihin kohdistuvista heijastusvaikutuksista, virallisista verkostoista tulevien hyökkäysten riskin tai muita odottamattomia heijastusvaikutuksia. Vaikka sotaa on tähän mennessä käyty suurelta osin perinteisin keinoin, joilla on vain vähäisiä heijastusvaikutuksia, tilanteen kärjistymisen riski tällä osa-alueella on todellinen.

EU on sen vuoksi tehostanut koordinoitua ja varautumistaan. Sodan aiheuttamat uhat korostavat tarvetta luoda tiedon ja asiantuntemuksen jakamiseen perustuvaa toimintakulttuuria EU:n, jäsenvaltioiden ja kyberturvallisuusyhteisöjen välille. Tähän kuuluu EU:n toimielinten, elinten ja virastojen sekä jäsenvaltioiden yhteisen tilannetietoisuuden kehittäminen erityisesti sisämarkkinoiden sujuvan toiminnan kannalta tarvittavaa kriittistä infrastruktuuria varten.

Ukrainaan kohdistuvien kyberhyökkäysten tarkastelu

Ukrainaan kohdistuvat kyberhyökkäykset alkoivat ennen Venäjän hyökkäystä, ja niiden tarkoituksena oli sodan alkupäivinä⁵ vaarantaa Ukrainan sotilashenkilöstön käyttäjätilit ja häiritä keskeisiä palveluja, kuten rajavalvontaa ja televiestintää.

Korkea edustaja antoi 14. tammikuuta 2022 Euroopan unionin puolesta julkilausuman⁶, jossa tuomittiin Ukrainaan kohdistuneet kyberhyökkäykset ja vahvistettiin EU:n yksiselitteinen tuki Ukrainalle.

Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot tuomitsivat⁷ 10. toukokuuta yhdessä kansainvälisten kumppanien kanssa jyrkästi Ukrainaa vastaan 24. helmikuuta toteutetun vihamielisen kybertoiminnan, jonka kohteena oli Viasatin omistama KA-SAT-satelliittiverkko. Ne katsoivat Venäjän federaation olleen suoraan vastuussa hyökkäyksestä. Kyberhyökkäyksellä oli huomattava vaikutus, ja se aiheutti umpimähkäisiä viestintäkatkoksia ja häiriöitä useille viranomaisille, yrityksille ja käyttäjille Ukrainassa ja vaikutti useisiin EU:n jäsenvaltioihin.

⁴ Tuore esimerkki haktivismista on ”protestware”-ohjelmistojen käyttö haittaohjelmien levittämiseksi venäläisiin IP-osoitteisiin suosittu avoimen lähdekoodin paketin avulla. Tämä voi aiheuttaa riskejä toimitusketjuille ja johtaa avoimen lähdekoodin yhteisöä kohtaan tunnetun luottamuksen menetykseen. Komissio on tehnyt selväksi, että Venäjään kohdistuvat (vaikkakin hyvässä tarkoituksessa tehdyt) kyberhyökkäykset ovat laittomia.

⁵ Microsoftin erityisraportti: [An overview of Russia’s cyberattack activity in Ukraine; The hybrid war in Ukraine - Microsoft On the Issues](#)

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/01/14/ukraine-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-on-the-cyberattack-against-ukraine/>

⁷ [Venäjän kyberoperaatiot Ukrainaa vastaan: ulkoasiainedustajan EU:n puolesta antama julkilausuma – Euroopan unionin neuvosto \(europa.eu\)](#)

Valppaus ja koordinointi

Venäjän käynnistettyä hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan jäsenvaltiot ja EU:n toimielimet ovat lisänneet kyberturvallisuustilanteen valvontaa. Euroopan unionin kyberturvallisuusvirasto (ENISA), Europoliin sijoitettu Euroopan kyberrikostorjuntakeskus, EU:n toimielinten, elinten ja virastojen tietotekniikan kriisiryhmä (CERT-EU) ja EU:n tiedusteluanalyysikeskus (EU INTCEN) ovat kaikki edistäneet EU:n yhteistä tilannetietoisuutta muun muassa valvomalla säännöllisesti epäilyttävää kybertoimintaa, myös tietyillä aloilla, kuten energia-, liikenne- ja ilmailualalla, ja ne ovat laatineet arviointeja ennaltaehkäisevien toimien ohjaamiseksi.

Lisäksi on tehostettu koordinoitua ja tietojenvaihtoa kyberturvallisuusverkostojen, kuten kansallisista kyberturvallisuusvirastoista koostuvan kyberkriisien yhteysorganisaatioiden verkoston (CyCLONe), sekä komission ja ENISAn kanssa. Jotta tämä lähestymistapa voitaisiin ottaa sisäisesti huomioon EU:n toimielimissä, koordinoitumiseksi perustettu kyberkriisiryhmä mahdollistaa tietojen jakamisen kaikkien asiaankuuluvien yksiköiden, elinten ja virastojen kesken, mukaan lukien ENISA, Europoliin sijoitettu Euroopan kyberrikostorjuntakeskus ja CERT-EU. Jatkuvia toimia tarvitaan poliittisen, operatiivisen ja teknisen tason välisten viestintäkanavien varmistamiseksi sekä yhteistyön tehostamiseksi tietoturvaloukkauksiin reagoivien ja niitä tutkivien yksiköiden (CSIRT) verkoston kanssa.

Europol käynnisti myös EU:n lainvalvonnan hätäaputoimien protokollan, jonka avulla voidaan tehostaa kyberuhkien seurantaa ja tiedonvaihtoa monien sidosryhmien kesken kattavan kybertiedustelukuvan luomiseksi.

Kyberuhkien lisäksi jäsenvaltiot, Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) ja komission yksiköt tarkkailevat entistä enemmän kriittisten infrastruktuurien altistumista myös fyysisille turvallisuushenkilöille. Kriittisiin infrastruktuureihin ja niitä operoiviin yhteisöihin voi kohdistua fyysisiä riskejä, kuten valtion tai valtion tukemien toimijoiden sabotaasia osana mahdollisia EU:hun kohdistettuja vastatoimia.

Varautuminen

Varautuminen kyberturvallisuuden ja kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden aloilla on tärkeämpää kuin koskaan ottaen huomioon, että Eurooppaan kohdistuu sodan takia yhä enemmän uhkia. Varautumista on tehostettu toteuttamalla useita suoria toimia, joista osa oli suunnitteilla jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Näitä ovat harjoitukset, ohjaus, lainsäädäntötoimenpiteet, kriittisten alojen häiriönsietokyvyn parantaminen ja yhteistyö kumppaneiden kanssa.

Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltio Ranska järjesti yhdessä EUH:n ja Euroopan unionin kyberturvallisuusviraston (ENISA) kanssa vuoden 2022 alussa skenaarioperusteisen harjoituksen, jota kutsutaan nimellä EU CyCLES (Cyber Crisis Linking Exercise on Solidarity) ja jonka tavoitteena oli lisätä tietoisuutta poliittisella tasolla ja vahvistaa operatiivisen ja poliittisen tason välistä yhteistyötä laajamittaisen kyberhyökkäyksen varalta.

ENISA ja CERT-EU julkaisivat helmikuussa **ohjeet** häiriönsietokyvyn ja varautumisen lisäämisestä EU:ssa⁸. Ne kannustavat kaikkia julkisen ja yksityisen sektorin organisaatioita

---

⁸ Boosting your Organisation's Cyber Resilience - Joint Publication, 14.2.2022.

EU:ssa omaksumaan tietyt vähimmäistason parhaat kyberturvallisuuskäytännöt kyberturvallisuuskulttuurin parantamiseksi merkittävästi. Maaliskuussa CERT-EU julkaisi ENISAn tuella jatkotoimena tekniset ohjeet⁹, turvallisuusohjeet Signal-sovelluksen¹⁰ konfiguraation vahvistamiseksi sekä useita käytännön suosituksia, joilla organisaatiot voivat parantaa kyberturvallisuusasemaansa.

Lainsäädäntöaloitteet

Nykytilanteessa korostuu se, että **voimassa oleva lainsäädäntö on kiireesti pantava täytäntöön ja vireillä olevien aloitteiden hyväksymistä on nopeutettava.**

Komissio tukee jäsenvaltioita **verkko- ja tietoturvadirektiivin**¹¹ täytäntöönpanossa. Direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltioilla on asianmukaiset välineet, esimerkiksi tietoturvaloukkauksiin reagoiva ja niitä tutkiva yksikkö (CSIRT), ja että ne ovat nimenneet toimivaltaiset viranomaiset. Se luo perustan jäsenvaltioiden väliselle tehokkaalle yhteistyölle. Lainsäätäjien saavuttama poliittinen yhteisymmärrys **verkko- ja tietoturvadirektiivistä**¹² on uusi läpimurto pyrittäessä luomaan vahvat varautumispuitteet EU:lle.

Tarkistettu verkko- ja tietoturvadirektiivi – varautumisen vahvistaminen edelleen

- Uudella verkko- ja tietojärjestelmiä koskevalla direktiivillä puututaan aiemman verkko- ja tietoturvadirektiivin puutteisiin, mukautetaan se nykyisiin tarpeisiin ja tehdään siitä tulevaisuudenkestävä. Siinä vahvistetaan sääntelykehystä koskevat vähimmäissäännöt ja säädetään kunkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välisen tuloksellisen yhteistyön mekanismeista.
- Direktiivillä laajennetaan sääntöjen soveltamisalaa, sillä siinä lisätään uusia talouden ja yhteiskunnan kannalta kriittisiä aloja (esim. lääketeollisuus, lääkinnälliset laitteet ja elintarvikkeiden valmistus). Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat kaikki keskisuuret ja suuret toimijat, jotka toimivat direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla tai tarjoavat siihen kuuluvia palveluja. Se kattaa myös keskushallintojen (lukuun ottamatta oikeuslaitosta, parlamentteja ja keskuspankkeja) ja aluetason julkiset toimijat. Lisäksi jäsenvaltiot voivat päättää, että sitä sovelletaan tällaisiin toimijoihin paikallistasolla.
- Tarkistetussa verkko- ja tietoturvadirektiivissä määritetään kyberturvallisuusriskien hallintatoimenpiteiden perustaso ja perustetaan virallisesti Euroopan kyberkriisien yhteysorganisaatioiden verkosto (EU-CyCLONe), joka tukee laajamittaisten kyberturvallisuuspoikkeamien koordinoitua hallintaa.
- Ehdotuksessa esitetään myös tarkempia säännöksiä, jotka koskevat menettelyä poikkeamista ilmoittamiseksi, raporttien sisältöä ja määräaikoja, sekä kerrotaan oikeussuojakeinoista ja seuraamuksista täytäntöönpanon varmistamiseksi.
- Jäsenvaltioilla on direktiivin voimaantulon jälkeen 21 kuukautta aikaa saattaa säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään.

⁹ Security Guidance 2022-01 - Cybersecurity mitigation measures against critical threats.

¹⁰ CERT-EU Security Guidance 22-002 - Hardening Signal.

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/1148, annettu 6 päivänä heinäkuuta 2016, toimenpiteistä yhteisen korkeatasoisen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden varmistamiseksi koko unionissa.

¹² COM(2020) 823.

Tarkistetun verkko- ja tietoturvadirektiivin osalta saavutettua edistymistä olisi seurattava mahdollisimman pian saattamalla päätökseen neuvottelut, joita käydään ehdotuksesta **direktiiviksi kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä**¹³. Direktiivillä on sen hyväksymisen ja täytäntöönpanon jälkeen tarkoitus parantaa kriittisten toimijoiden kykyä sietää erilaisia uhkia, mukaan lukien terrori-iskut, sisäpiiriuhkat ja sabotaasi. On myös olennaisen tärkeää, että kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevan direktiivin tavoitetaso vastaa komission ehdotuksen tavoitetasoa ja että varmistetaan johdonmukaisuus tarkistetun verkko- ja tietoturvadirektiivin osalta aikaan saadun poliittisen kompromissin kanssa. Yhdessä näillä toimenpiteillä parannetaan häiriönsietokykyä ja varautumista ottamalla käyttöön johdonmukaisempi ja vakaampi järjestelmä muun muassa kansallisten häiriöitä ja kriisitilanteita koskevien toimintasuunnitelmien avulla. Nämä olivat myös osa komission viime vuonna antamaa suositusta¹⁴ **yhteisen kyberturvallisuusyksikön** perustamisesta. Suosituksessa esitetään, miten kyberturvallisuusekosysteemin eri toimijoiden (diplomaatit, poliisi, siviilihenkilöt ja tarvittaessa puolustusala) on määrä tehdä yhteistyötä operatiivisella tasolla. Nykyinen uhkaympäristö korostaa tällaisen keskeisten toimijoiden välisen tehokkaan yhteistyön merkitystä.

Komissio seuraa edelleen **5G**¹⁵:n kyberturvallisuutta koskevan välineistön käyttöönottoa. Tässä yhteydessä verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmä julkaisi 11. toukokuuta raportin avoimen RAN-verkon (OpenRAN) turvallisuudesta¹⁶. Se jatkaa myös yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa, jotta Euroopan kyberturvallisuuden tutkimus- ja osaamiskeskus saadaan kaikilta osin toimintaan.

Komissio ehdotti 22. maaliskuuta 2022 **uusia sääntöjä, joilla otetaan käyttöön yhteiset kyber- ja tietoturvatyökalut EU:n toimielimissä, elimissä ja laitoksissa**. Säännöillä parannetaan EU:n hallinnon häiriönsietokykyä ja valmiuksia reagoida kyberuhkiin ja -turvallisuuspoikkeamiin. Yhdistämällä nämä toimet yhteiseksi kehykseksi vahvistetaan toimielinten välistä yhteistyötä ja minimoidaan altistuminen riskeille. Ehdotetulla **asetuksella kyberturvallisuudesta EU:n toimielimissä, elimissä ja laitoksissa**¹⁷ vahvistetaan CERT-EU:n toimeksiantoa, perustetaan uusi toimielinten välinen kyberturvallisuuslautakunta, parannetaan kyberturvallisuusvalmiuksia ja edistetään säännöllisiä kyberturvallisuuden kehitystason arviointeja ja parempaa kyberhygieniaa. Ehdotetulla **tietoturvallisuutta koskevalla asetuksella**¹⁸ luodaan tietoturvallisuutta koskevat vähimmäissäännöt ja -vaatimukset kaikkien EU:n toimielinten, elinten ja laitosten turvallista tiedonkäsittelyä ja -vaihtoa varten, jotta voidaan varmistaa tehokkaampi ja johdonmukainen suoja niiden tietoon kohdistuvilta muuttuvilta uhkilta. Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään nämä toimenpiteet nopeasti.

Komissio on nyt saanut päätökseen julkisen kuulemisen toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on parantaa digitaalisten tuotteiden **kykyä sietää kyberuhkia**. Lisäksi se valmistele

---

¹³ COM(2020) 829.

¹⁴ [Suositus yhteisen kyberturvallisuusyksikön perustamisesta |Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa \(europa.eu\)](#)

¹⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cybersecurity-5g-networks-eu-toolbox-risk-mitigating-measures>

¹⁶ Verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmä, ”Report on the cybersecurity of Open RAN”, 11. toukokuuta 2022.

¹⁷ COM(2022) 122.

¹⁸ COM(2022) 119.

ehdotusta, joka julkaistaan tänä syksynä.¹⁹ Tarkoitus on puuttua digitaalisten tuotteiden ja oheispalvelujen haavoittuvuuksiin. Vaikka nämä tuotteet ja palvelut luovat mahdollisuuksia EU:n talouksille ja yhteiskunnille, ne myös aiheuttavat uusia haasteita, koska yhteyksien lisääntymisen vuoksi on yhä todennäköisempää, että kyberturvallisuuspoikkeama vaikuttaa kokonaiseen järjestelmään ja siten häiritsee taloudellista ja sosiaalista toimintaa.

Televiestinnästä vastaavat EU:n ministerit hyväksyivät 9. maaliskuuta 2022 yksimielisesti Neversissä esitetyn kehotuksen vahvistaa EU:n kyberturvallisuusvalmiuksia. Siihen sisältyi komission perustaman uuden kyberturvallisuuden hätärahasen käyttöönotto.²⁰ Komissio pohtii, miten nykyisiä resursseja käytettäisiin parhaiten ennaltaehkäisy- ja reagointitoimien tukemiseen.

Kriittiset alat

Energian toimitusvarmuus EU:ssa on ratkaisevan tärkeää kansalaisten hyvinvoinnille ja talouksiemme moitteettomalle toiminnalle. Nykytilanne on osoittanut, että tällä alalla tarvitaan selkeät kyberturvallisuutta koskevat säännöt. Komissio laatii parhaillaan sähköasetuksessa²¹ edellytettyä rajat ylittävien sähkönsiirtojen kyberturvallisuutta koskevaa verkkosääntöä, jossa vahvistetaan riskinarviointeja, yhteisiä vähimmäisvaatimuksia, suunnittelua, seurantaa, raportointia ja kriisinhallintaa koskevat säännöt. Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan kyberturvallisuutta koskevan verkkosäännön tavoitteet ovat entistäkin merkityksellisempiä. Komissio on myös käynnistänyt ENISAn, ENTSO-En²², ENTSOgin²³ ja energiayhteisön välisen rakenteellisen yhteistyön energia-alan kyberturvallisuustilanteen säännöllisessä seurannassa.

EU on pyrkinyt suojelemaan kumppaneiden turvallisuutta aiheuttamatta kuitenkaan uusia riskejä itselleen. Ukrainan ja Moldovan sähköverkot synkronoitiin kiireesti Manner-Euroopan verkon kanssa maaliskuussa 2022 sen jälkeen, kun oli hyväksytty riskinhallintatoimenpiteitä erityisesti kyberturvallisuuden osalta.

Sota ja pakotteet ovat aiheuttaneet monia haasteita myös EU:n **liikenteelle**: EU:n siviili-ilmailuun ja konfliktialueille juuttuneisiin kuorma-autonkuljettajiin on kohdistunut turvallisuusriskejä, ja lisäksi Ukrainan liikenneinfrastruktuuria on tuhoutunut, toimitusketjuja on katkennut, ja maailmanlaajuinen elintarviketurva on uhattuna. Euroopan unionin lentoturvallisuusvirasto on tiiviissä yhteistyössä komission ja Euroopan lennonvarmistusjärjestön (Eurocontrol) kanssa neuvonut toimijoita sodan alusta lähtien olemaan toimimatta Ukrainan ilmatilassa ja välttämään ilmatilan käyttöä 100 meripeninkulman sisällä Valko-Venäjän ja Venäjän/Ukrainan rajalta.

---

¹⁹ [Kyberresilienssisäädös – uudet kyberturvallisuussäännöt digitaalisille tuotteille ja oheispalveluille \(europa.eu\)](https://europa.eu)

²⁰ [08/03/2022 - Déclaration conjointe des ministres de l'Union européenne chargés du numérique et des communications électroniques adressée au secteur numérique - Presse - Ministère des Finances \(economie.gouv.fr\)](https://economie.gouv.fr)

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, sähkön sisämarkkinoista, EUVL L 158, 14.6.2019, s. 54. Ehdotus on parhaillaan energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston tarkasteltavana.

²² Sähkön siirtoverkonhaltijoiden eurooppalainen verkosto.

²³ Kaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalainen verkosto.

Komissio on myös pyrkinyt vahvistamaan EU:n liikennesektorin varautumista ja häiriönsietokykyä. Erityisesti 23. toukokuuta hyväksytyssä uudessa liikenteen varautumissuunnitelmassa²⁴ hyödynnetään sekä covid-19-pandemiasta että Venäjän Ukrainaan kohdistamasta sotilaallisesta hyökkäyksestä opittuja asioita. Siinä ehdotetaan 10 toimen välineistöä, jolla opastetaan EU:ta ja sen jäsenvaltioita kriisinhallintatoimien käyttöönotossa, mukaan lukien yhteyksien vähimmäistason varmistaminen, kyber- ja hybridiuhkien sietokyvyn kehittäminen sekä kriisivalmiuteen ja kriisinhallintaan liittyvän yhteistyön tehostaminen kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Siinä korostetaan myös, että on tärkeää testata säännöllisesti häiriönsietokykyä eri kriisiskenaarioissa, yhdistää asiaankuuluvia EU:n virastoja tai muita toimijoita ja hyödyntää olemassa olevia prosesseja.

EU:n terveysturvallisuuskehyksen nojalla varhaisvaroitus- ja reagoitijärjestelmään perustuva tietojenvaihto, mukaan lukien tuki Ukrainasta tapahtuvalle lääkinnälliselle evakuoinnille, on suojattava kyberhyökkäyksiltä, joten järjestelmän turvallisuutta vahvistetaan parhaillaan.

Yhteistyö kumppaneiden kanssa

EU jatkaa yhteistyötä kansainvälisten kumppaneidensa kanssa ehkäistäkseen, hillitäkseen ja estääkseen haitallista käyttäytymistä kybertoimintaympäristössä ja reagoidakseen siihen. Venäjän Ukrainaa vastaan käynnistämä hyökkäyssota on tehnyt yhteistyöstä tällä osa-alueella tärkeämpää kuin koskaan. Tältä osin EUH on pyrkinyt vaihtamaan tilannetietoja ja koordinoimaan Ukrainaan kohdistettujen vihamielisten kybertoimien torjuntaa sekä tukemaan Ukrainaa ja muita toimijoita alueella tekemällä yhteistyötä kumppaneiden, kuten Yhdysvaltojen ja Naton, kanssa täydentävyyden varmistamiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa muuttui entistä tiiviimmäksi myös EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaja- ja teknologianeuvoston (TTC) puitteissa. Pariisissa toukokuussa järjestetyn ministerikokouksen jälkeen annetussa yhteisessä julkilausumassa²⁵ korostettiin TTC:n keskeistä roolia uudistetussa transatlanttisessa kumppanuudessa, jonka avulla koordinoidaan EU:n ja Yhdysvaltojen yhteisiä toimenpiteitä Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen johdosta. Molemmat osapuolet olivat yhtä mieltä siitä, että tiivis yhteistyö toimitusketjujen häiriönsietokyvyn edistämiseksi on tärkeämpää kuin koskaan. Lisäksi perustettiin erityinen työryhmä, jonka tehtävänä on käsitellä turvaton ja häiriönsietokykyisen digitaalinfrastruktuurin julkista rahoitusta kolmansissa maissa sekä valmistella Yhdysvaltojen ja EU:n yhteistä julkista rahoitusta kolmansissa maissa toteutettaville digitaalisille hankkeille yhteisten pääperiaatteiden pohjalta.

Maaliskuussa 2022 hyväksytyllä strategisella kompassilla (ks. jakso VII) vahvistetaan EU:n kyberdiplomatian välineistöä entisestään ja kehitetään EU:n kyberpuolustuspolitiikkaa, jotta voidaan paremmin varautua kyberhyökkäyksiin ja reagoida niihin. Tämä on osa laajempaa strategiaa, jolla vahvistetaan EU:n kykyä toimia kriiseissä ja puolustaa etujaan.

Kyberturvallisuustuki Ukrainalle ja naapurimaille

EU tuki Ukrainan kyberuhkien sietokykyä jo ennen sotaa. EU ja Ukraina järjestivät jo kesäkuussa 2021 ensimmäisen kybervuoropuhelun, ja EU tuki kyberturvallisuuden ja

²⁴ COM(2022) 21.

²⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_3108

häiriönsietokyvyn digitalisaatiota Ukrainassa EU4Digital -ohjelman kautta 25 miljoonalla eurolla. Lisäksi on suunniteltu 1,5 miljoonan euron kummitoimintaohjelma, jolla autetaan Ukrainan kyberturvallisuuslaitoksia mukautumaan EU:n normeihin.

Sodan puhkeamisen jälkeen EU on edistänyt EU:n ja Ukrainan kyberasiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja koordinoitunut teknisen avun, laitteiden, ohjelmistojen ja tarvittavien palvelujen toimittamista Ukrainan kyberuhkien sietokyvyn ja kyberpuolustuksen vahvistamiseksi.

Lisäksi EU pyrkii arvioimaan mahdollista keskipitkän aikavälin tukea Moldovalle, Georgialle ja Länsi-Balkanin maille. Moldovaan tehtiin 3.–4. maaliskuuta 2022 kyberturvallisuustarpeita koskeva yhteinen arviointimatka, jonka pohjalta on hyväksytty erityinen kriisinhallintatoimenpide kyberturvallisuuden lisäämiseksi nopeasti maassa. Vastaavaa nopean toiminnan tukea on valmistella valikoiduille Länsi-Balkanin maille, joiden katsotaan olevan erityisen alttiita riskeille, koska ne ovat suhtautuneet myönteisesti EU:n asettamiin pakotteisiin. Parhaillaan arvioidaan myös mahdollista lisäapua Moldovalle Euroopan rauhanrahaston kautta.

III. JÄRJESTÄYTYNYT RIKOLLISUUS JA TERRORISMI

Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota on pakottanut miljoonia ihmisiä lähtemään kodeistaan, mikä on lisännyt huomattavasti liikkumista EU:n ulkorajojen yli. Ukrainasta ja Moldovasta oli saapunut EU:n alueelle 18. toukokuuta mennessä lähes 6 miljoonaa ihmistä, ja tähän mennessä tilapäistä suojelua varten on EU:ssa rekisteröitynyt 2,8 miljoonaa ihmistä. EU on pyrkinyt tarjoamaan sotaa pakeneville mahdollisimman nopean ja joustavan vastaanoton, vaarantamatta kuitenkaan turvallisuutta EU:n ulkorajoilla. EU on toteuttanut ennennäkemättömiä toimenpiteitä tarjotakseen sotaa pakeneville tilapäistä suojelua ja sitoutunut kohtelemaan kaikkia uusia tulijoita ilman syrjintää. Samalla on otettava huomioon riskit, joita liikkeellä olevien ihmisten suuri määrä saattaa aiheuttaa. EU valvoo asiaankuuluviansa virastojensa vahvalla tuella edelleen valppaasti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin kehitystä.

Vahva Schengen-alue uhkien lisääntyessä

Korkean turvallisuustason varmistaminen **Schengen**-alueella ja EU:ssa ei ole koskaan ollut yhtä tärkeää kuin nyt, kun EU:n ulkorajan lähellä käytävä sota aiheuttaa kasvavia uhkia.

Komissio antoi toukokuussa ensimmäisen Schengen-alueen tilaa koskevan kertomuksen²⁶, joka perustui kesäkuussa 2021 hyväksytyssä strategiassa esitettyyn Schengen-aluetta koskevaan kunnianhimoiseen ohjelmaan. Vuotuinen Schengen-sykli tarjoaa Schengen-alueelle uuden hallintomallin, johon sisältyy Schengen-alueen tilan säännöllinen tarkastus. Tämä auttaa havaitsemaan puutteita nopeasti ja tehostamaan seurantamenettelyjä Schengen-alueen vahvistamiseksi ja häiriönsietokyvyn parantamiseksi.

Tässä ensimmäisessä kertomuksessa todetaan, että on tehostettava toimia keskeisten EU:n tason aloitteiden toteuttamiseksi, mukaan lukien kaikkien matkustajien järjestelmälliset tarkastukset ulkorajoilla, ja hyödynnettävä täysimääräisesti Frontexin ja Europolin

²⁶ COM(2022) 301.

toimeksiantoja sekä ehdotettuja ja saatavilla olevia rajat ylittävän poliisiyhteistyön välineitä.

Erityisesti rajoja, muuttoliikettä ja turvallisuutta koskevien EU:n tietojärjestelmien uusi rakenne ja yhteentoimivuus ovat sisäisen turvallisuuden ja rajaturvallisuuden parantamiseen tähtäävien toimien kulmakivi. Yhteentoimivuuskehityksen kaikkien osien tehokas täytäntöönpano sovittujen määräaikojen mukaisesti on ratkaisevan tärkeää.

Valppaus ja koordinointi

Lainvalvontayhteistyön tehostaminen jäsenvaltioiden välillä ja kolmansien maiden kanssa on olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa ajantasainen tietämys uusista rikollisuuden ja terrorismin uhkista ja toteuttaa toimia sellaisten rikollisverkostojen ja henkilöiden osalta, jotka saattavat yrittää hyötyä Ukrainan vastaisesta sodasta. Jäsenvaltiot ja operatiiviset kumppanit vaihtavat saatavilla olevia tietoja ja rikostiedustelutietoja aktiivisesti Europolin kanssa. Europol suorittaa tiedoille ristiintarkastuksia ja analyyskejä ja muuntaa ne hyödynnettävissä oleviksi operatiivista tiedustelutietoa koskeviksi ilmoituksiksi, kuten varhaisvaroitusilmoituksiksi ja uhka-arvioiksi, jotka jaetaan kumppaneille.

Järjestäytynyt rikollisuus

Järjestäytynyt rikollisuus on jo löytänyt keinoja nykytilanteen hyödyntämiseksi. Alustavassa tiedusteluanalyysissä havaittiin rikollisia toimintatapoja useilla osa-alueilla, kuten ihmiskauppa, väärennetyt tavaroiden tuonti- ja vienti-ilmoitukset, verkkopetokset, kyberrikollisuus ja ampuma-aseiden laiton kauppa. On myös näyttöä siitä, että kyberrikolliset esittävät keräävänsä varoja Ukrainalle aikomuksenaan varastaa rahaa ja kryptovaluuttaa.²⁷ Ukrainasta peräisin olevat rikollisjärjestöt saattavat nykyisen tilanteen vuoksi pyrkiä siirtymään muualle ja jatkaa toimintaansa EU:ssa.

Komissio ja neuvoston puheenjohtajavaltio Ranska tekivät yhteistyötä keskenään ja EU:n oikeus- ja sisäasioiden virastojen, erityisesti Europolin, kanssa ottaakseen käyttöön eurooppalaisen monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumin (**EMPACT**) nykyisten tai uusien vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden uhkien arvioimiseksi, ennakoimiseksi, ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Europol järjesti 7. huhtikuuta 2022 EMPACT-kokouksen, johon osallistui edustajia ja asiantuntijoita EU:n jäsenvaltioista ja EU:n turvallisuusyhteisöstä ja jossa keskityttiin Ukrainan sodan seurauksena syntyneisiin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden uhkiin. Keskusteluissa käsiteltiin muun muassa tiedustelutiedon hankkimista, operatiivisten hätätoimenpiteiden toteuttamista ja nykyisten toimien uudelleenkohdentamista sekä tapauskohtaisia yhteisiä toimintapäiviä.

CELBET (Itäisen ja kaakkoisen maarajan tullitoimintaa käsittelevä asiantuntijaryhmä) on Euroopan komission rahoittama yhteistyöhanke, jossa seurataan rajalla tapahtuvaa kehitystä samalla kun tullivirkailijoille annetaan operatiivista tukea ja ohjausta. Lisäksi hankkeen

²⁷ Googlen uhka-analyysiryhmä havaitsi kasvavan määrän uhkatoimijoita, jotka käyttävät Ukrainan sotaa houkuttimena verkkourkinta- ja haittaohjelmakampanjoissa. Internetin turvallisuuden alalla toimivan Cyren-yrityksen tutkijat raportoivat, että kryptohuijaukset ovat lisääntyneet ja että niissä hyödynnetään konfliktia käyttämällä väärennetyjä lahjoitussivustoja.

avulla seurataan tullin tekemää takavarikointia EU:n ja Ukrainan välisillä rajanylityspaikoilla (Puola, Slovakia, Unkari ja Romania).

Rikollisuus ja terroritoiminta

Vaikka Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen johdosta ei ole vielä ilmennyt välitöntä terrorismin uhkaa, on selvästi tarpeen olla valppaana.

Rikollisen toiminnan ja terroritoiminnan riskien lisääntyessä jäsenvaltioiden on tärkeää hyödyntää asiaankuuluvia EU:n tietokantoja, kuten Schengenin tietojärjestelmää, ja tallentaa niihin tarvittaessa tietoja ja käyttää niiden tietoja EU:n alueelle saapuvien henkilöiden tarkastusten yhteydessä. Tämä auttaa osaltaan varmistamaan, että ulkorajoilla tunnistetaan henkilöt, jotka muodostavat uhan EU:n sisäiselle turvallisuudelle. Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava Euroopan unionin virasto (eu-LISA) varmistaa edelleen EU:n rajavalvontajärjestelmien täyden käytettävyyden ja tehokkuuden. Jäsenvaltioille annetuissa ohjeissa²⁸ selvennetään, miten voidaan ottaa huomioon yhtäältä tarve varmistaa sujuvat menettelyt ulkorajoille saapuvien henkilöiden osalta ja toisaalta tehdä tarvittavat turvatarkastukset.

Varautuminen

Ohjauksen ja koordinoinnin lisäksi EU:n varautumista on vahvistettu lähettämällä EU:n virastojen henkilöstöä paikalle.

Europol on sijoittanut operatiivisia ryhmiä Ukrainan naapurustossa sijaitseviin EU:n jäsenvaltioihin. Nämä ryhmät koostuvat jäsenvaltioiden vierailevista Europolin virkamiehistä ja Europolin asiantuntijoista Unkarissa, Liettuassa, Puolassa, Romaniassa ja Slovakiassa sekä Moldovassa.²⁹ Europolin vierailevat virkamiehet tukevat kansallisia viranomaisia toisen linjan turvatarkastuksissa EU:n ulkorajoilla. Europolin asiantuntijat antavat tukea keräämällä ja arvioimalla tietoja terrorismin ja rikollisuuden uhkien havaitsemiseksi, tutkinnan tukemiseksi ja sellaisten henkilöiden tunnistamiseksi, jotka aiheuttavat riskin yrittämällä tulla EU:n alueelle. Nämä operatiiviset ryhmät keräävät tietoja, joita hyödynnetään jäsenvaltioiden käytettävissä olevissa rikosuhkien arvioinneissa. Tällaisen tiedustelutietojen keruutoiminnan avulla Europol voi ennakoida tilanteiden kehittymistä ja koordinoita operatiivisia toimia EU:n jäsenvaltioiden kanssa, jotta voidaan vastata Ukrainan sotaa hyödyntävien rikollisryhmien toimintaan, ja edistää aktiivista yhteistyötä Ukrainan lainvalvontaviranomaisten kanssa Europolin päätoimipaikassa Alankomaissa olevan Ukrainan yhteyshenkilön kautta.

Euroopan raja- ja merivartiovirasto (Frontex) toimii myös jäsenvaltioissa ja EU:n naapurimaissa rajavalvontaoperaatioiden tukemiseksi: eri puolilla EU:ta, Länsi-Balkanilla ja Moldovassa on tällä hetkellä sijoitettuna yli 2 100 rajavartijaa. **Euroopan unionin turvapaikkatukivirasto (EUAA)** on sijoittanut lähes 750 työntekijää eteläisiin EU:n

---

²⁸ Komission tiedonanto ulkorajojen valvontaa koskevista toimintaohjeista rajanylityksen helpottamiseksi EU:n ja Ukrainan välisellä rajalla (2022/C 104 I/01).

²⁹ Europol oli sijoittanut 3. toukokuuta mennessä yhden Europolin henkilöstön jäsenen ja kolme vierailevaa virkamiestä Slovakiaan, yhden Europolin virkamiehen Puolaan, yhden Europolin virkamiehen ja neljä vierailevaa virkamiestä Romaniaan ja kaksi vierailevaa virkamiestä Unkariin. Moldovaan on sijoitettu yksi Europolin henkilöstön jäsen ja kaksi vierailevaa virkamiestä.

jäsenvaltioihin ja Liettuaan tukemaan operatiivisia toimia, vahvistamaan vastaanottovalmiuksia ja auttamaan turvapaikkamenettelyissä.

Voimassa oleva **Prüm-päätös**³⁰ muodostaa puitteet jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten lähettämislle yhteisiin operaatioihin, kuten yhteisiin partiioihin. Sen pohjalta komissio ja Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltio Ranska lähettivät kaikille jäsenvaltioille yhteisen kirjeen, jossa kartoitettiin tarpeita ja pyydettiin sijoittamaan poliiseja yhteisten partioiden käynnistämiseksi EU:n etulinjan jäsenvaltioissa, joihin sodan aiheuttamat laajamittaiset rajanylitykset eniten vaikuttavat. Komissio rahoittaa nämä sijoittamiset sisäisen turvallisuuden rahastosta (poliisiyhteistyö).

Ihmiskaupan torjunta

EU on sodan ensimmäisistä päivistä lähtien seurannut valppaasti sellaiseen rikollistoiminnan osa-alueeseen liittyvien riskien osalta, jossa saatetaan hyödyntää EU:sta turvaa hakevia ihmisjoukkoja. On ollut olennaisen tärkeää estää ihmiskauppiaita kohdistamasta toimintaansa liikkeellä oleviin haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, enimmäkseen **naisiin ja lapsiin**, esimerkiksi esittämällä valheellisia kuljetus- tai majoitustarjouksia.

Europol ja Eurojust antoivat maaliskuussa asianomaisille kansallisille viranomaisille ennakkovaroitusilmoitukset mahdollisesta ihmiskaupasta ja Ukrainasta saapuvien uhrien hyväksikäytöstä. Eurojust auttaa tehostamaan tietojenvaihtoa ja nopeuttamaan oikeudellista yhteistyötä, myös Ukrainan kanssa, ja ihmiskaupan tutkinta on siirretty viraston koordinoitavaksi.

EU:n ihmiskaupan torjunnan koordinaattori on järjestänyt kokouksia EU:n kansallisten raportointien ja vastaavien mekanismien verkoston, oikeus- ja sisäasioiden virastojen ja EU:n ihmiskaupan vastaisen kansalaisyhteiskuntafoorumin kanssa keskustellakseen toimista, joita tarvitaan väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja torjumiseksi ja uhrien suojelemiseksi. Useissa jäsenvaltioissa on aloitettu tutkimuksia mahdollisista tapauksista.

EU on pyrkinyt nopeasti ja tehokkaasti varmistamaan koordinoitua reagoimista tähän todelliseen uhkaan, joka kohdistuu EU:n apua tarvitseviin ihmisiin. Jäsenvaltioille, jotka panevat täytäntöön tilapäistä suojelua koskevan direktiivin Ukrainan sotaa pakenevien tukemiseksi, tarjottiin nopeasti toimintaohjeita³¹, jotka koskivat muun muassa ihmiskaupan aiheuttamaa haastetta. EU:n ihmiskaupan torjunnan koordinaattori on laatinut yhteistyössä EU:n virastojen ja jäsenvaltioiden kanssa yhteisen ihmiskaupan torjuntasuunnitelman³² ihmiskaupan ehkäisemiseksi ja uhrien auttamiseksi osana oikeus- ja sisäasioiden neuvostolle 28. maaliskuuta 2022 esitettyä kymmenkohtaista suunnitelmaa, jonka tarkoituksena on parantaa Ukrainan sotaa pakenevien ihmisten vastaanoton koordinoitua Euroopassa³³. Tarkoitus on keskittyä erityisesti sellaisten yhteisöjen ja henkilöiden (myös vapaaehtoisten) rekisteröintiin, jotka aikovat tarjota majoitusta, kuljetusta ja muunlaista apua, sekä taustan tarkistuksiin. Komissio on myös ollut yhteydessä EU:n turvapaikkavirastoon tukeakseen

³⁰ 2008/615/YOS, 2008/616/YOS.

³¹ C/2022/1806, EUR-Lex - 52022XC0321(03) - FI - EUR-Lex (europa.eu).

³² https://ec.europa.eu/home-affairs/news/new-anti-trafficking-plan-protect-people-fleeing-war-ukraine-2022-05-11_en

³³ https://ec.europa.eu/home-affairs/10-point-plan-stronger-european-coordination-welcoming-people-fleeing-war-ukraine_en

ihmiskaupan uhrien havaitsemista, kun vastaanottokeskuksissa tehdään terveystarkastuksia. Ilman huoltajaa olevat tai huoltajastaan eroon joutuneet lapset ovat erityisen alttiita hyväksikäytölle, seksuaaliselle riistolle tai rikollisuuteen pakottamiselle. Edellä mainituissa toimintaohjeissa annetaan jäsenvaltioille ohjeistusta myös lasten ja etenkin ilman huoltajaa olevien alaikäisten saapumista, vastaanottoa ja tukemista varten. Lisätäkseen vaarassa olevien ihmisten tietoisuutta komissio on myös perustanut erityisen verkkosivuston, jossa annetaan käytännön neuvoja ihmiskauppiain välttämiseksi.

Vaikka joitakin toimia varautumisen parantamiseksi on toteutettu erityisesti sodan aiheuttamien uusien olosuhteiden vuoksi, muut keskeiset toimenpiteet johtuvat **lainsäädäntöaloitteista**, jotka olivat valmisteilla jo ennen Venäjän Ukrainaan kohdistamaa hyökkäyssotaa.

Komissio on tyytyväinen helmikuussa 2022 aikaansaatuun yhteisymmärrykseen **Europolin** tarkistetusta toimeksiannosta³⁴, jonka täytäntöönpanon jälkeen Europol voi paremmin tukea jäsenvaltioita järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa. Virastolla on tällöin asianmukaiset välineet ja suojatoimet, jotta se voi tukea poliisivoimia massadatan analysoinnissa rikosten tutkimiseksi ja urauurtavien menetelmien kehittämisessä kyberrikollisuuden torjumiseksi. Näihin muutoksiin liittyy vahvistettu tietosuojakehitys sekä vahvempi parlamentaarinen valvonta ja vastuuvastuu.

Komission 8. joulukuuta 2021³⁵ esittämällä **poliisiyhteistyötä koskevalla paketilla**, josta käydään parhaillaan neuvotteluja, vahvistetaan jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä tekemällä tietojenvaihdosta nopeampaa, helpompaa ja turvallisempaa sekä parantamalla ja tehostamalla operatiivista poliisiyhteistyötä kentällä. Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään tämän paketin nopeasti.

Kun nämä lainsäädäntöehdotukset on hyväksytty ja pantu täytäntöön, niillä tuetaan lainvalvontaa rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa Ukrainasta peräisin olevat rikollisjärjestöt saattavat nykyisen tilanteen vuoksi pyrkiä siirtymään muualle ja jatkaa toimintaansa EU:ssa.

EU:n neuvontaoperaatio Ukrainassa on tukenut maan lainvalvonta- ja oikeusvaltioinstituutioiden uudistamista vuodesta 2014. Operaation toimeksiannosta tarkistettiin maaliskuussa 2022, mikä mahdollisti tuen antamisen rajanylityspaikoilla Ukrainan sekä Puolan, Romanian ja Slovakian välisillä rajoilla ja lisäksi osaltaan tilannetietoisuutta rajat ylittävästä rikollisesta toiminnasta, kuten ihmiskaupasta, ja humanitaaristen tarvikkeiden kuljetuksista Ukrainaan.

IV. ASEET, VAARALLISET MATERIAALIT JA KRIITTISET VAARATILANTEET

Sota on lisännyt huomattavasti ampuma-aseiden ja muiden aseiden liikkumista Ukrainassa, mikä aiheuttaa EU:lle ja muille Ukrainan naapurivaltioille uusia riskejä.

³⁴ COM(2020) 796.

³⁵ COM(2021) 780, COM(2021) 782, COM(2021) 784.

Valppaus ja koordinointi

Maaliskuussa jäsenvaltioille annetuissa operatiivisissa ohjeissa annettiin neuvoja siitä, miten voidaan vastata haasteeseen, joka liittyy ampuma-aseiden lisääntyneeseen liikkuvuuteen joukoittaisen maahantulon yhteydessä EU:n ulkorajoilla.³⁶ Näissä ohjeissa korostetaan, että ampuma-aseiden läsnäoloa olisi valvottava jatkuvasti ja että ketään, jolla ei ole asianmukaista lupaa, ei saisi päästää EU:n alueelle ampuma-aseen kanssa. Jos Ukrainan viranomaiset ilmoittavat tällaisten ampuma-aseiden puuttumisesta, jäsenvaltioiden olisi ilmoitettava ne Schengenin tietojärjestelmässä.

On ratkaisevan tärkeää, että kaikki Ukraina suuntautuvat ampuma-aseiden toimitukset kirjataan asianmukaisesti ja että niihin liitetään kaikki asiaankuuluvat tiedot (mukaan lukien tyyppi, valmistusmaa ja -vuosi, merkki, malli, kaliiperi, sarjanumero), jotta voidaan helpottaa kyseisten ampuma-aseiden jäljitettävyyttä sekä Ukrainassa että EU:ssa.

EU on julkisesti pitänyt valitettavana Venäjän piittaamattomia sotilaallisia iskuja Ukrainan siviilikäyttöön tarkoitettuihin ydinlaitoksiin sekä biologisiin ja kemiallisiin laitoksiin ja niiden välittömään läheisyyteen sekä kaikkia näiden laitosten turvallisuutta vaarantavia tekoja. Komissio seuraa Ukrainan tilannetta kiinnittäen erityistä huomiota säteilyuhkaan, joka on EU:n sisäisen turvallisuuden kannalta erittäin huolestuttava.³⁷ Komissio seuraa myös mahdollisia kemiallisia uhkia ja on perustanut sisäisen koordinoituneen mekanismin, jos tarvitaan nopeaa riskinarviointia.

Varautuminen

Ukraina on yksi niistä maista, jotka on ampuma-aseiden laittoman kaupan torjuntaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa vuosiksi 2020–2025 yksilöity keskeiseksi ulkoisten toimien kohteeksi. Alueella, Ukraina mukaan luettuna, toteutetaan myös ampuma-aseita koskevia erityisiä operatiivisia toimia EMPACT-foorumin puitteissa. Koska on kuitenkin olemassa vaara, että ampuma-aseita siirretään muualle, tarvitaan erityisiä EU:n rahoittamia hankkeita sekä operatiivista yhteistyötä Europolin, Frontexin ja ampuma-aseita käsittelevän EMPACT-foorumin osion kanssa. Komissio esittää piakkoin ehdotuksen siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden vientiä, tuontia ja kauttakulkua koskevan ampuma-aseasetuksen³⁸ tarkistamisesta osana yleistä oikeudellista ja operatiivista kehystä ampuma-aseiden laittoman kaupan ehkäisemistä, havaitsemista ja tutkintaa sekä siihen liittyviä syytetoimia varten.

Parantaakseen EU:n varautumista ja reagointia kansanterveysriskeihin, kuten kemiallisiin, biologisiin, säteily- ja ydinuhkiin (CBRN), komissio kehittää kriisivalmiuksia tukevia strategisia varastoja EU:n pelastuspalvelumekanismiin kautta. Mekanismissa rahoittaa

---

³⁶ Komission tiedonanto ulkorajojen valvontaa koskevista toimintaohjeista rajanylityksen helpottamiseksi EU:n ja Ukrainan välisellä rajalla, 2022/C 104 I/01.

³⁷ Komissio järjestää yhteistyössä yhdysvaltalaisen kumppanien kanssa seminaarin, jossa keskitytään sairaaloissa sijaitseviin radiologisiin materiaaleihin liittyviin riskeihin, jotka jäävät viranomaisvalvonnan ulkopuolelle.

³⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 258/2012, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2012, kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta täydentävän, ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja laittoman kaupan torjuntaa koskevan lisäpöytäkirjan (YK:n ampuma-asepöytäkirja) 10 artiklan täytäntöönpanosta ja ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden vientiluvasta ja tuonti- ja kauttakuljetusmenettelyistä.

terveyshätätilanteiden valmiusviranomainen (HERA)³⁹. Komission yksiköt tekevät yhteistyötä kehittääkseen 540,5 miljoonan euron strategisen rescEU-valmiusvaraston. Tämä valmiusvarasto koostuu laitteista ja lääkkeistä, rokotteista ja muista hoitokeinoista, joilla hoidetaan CBRN-hätätilanteille altistuneita potilaita. Siihen sisältyy myös rescEU-dekontaminaatiovalmius, jonka avulla voidaan antaa käyttöön puhdistuslaitteita ja asiantuntijaryhmiä. Välittömänä ensimmäisenä askeleena EU on ottanut käyttöön lääkintätarvikkeiden rescEU-valmiusvaraston hankkiakseen joditabletteja, joita voidaan käyttää ihmisten suojelemiseksi säteilyn haitallisilta vaikutuksilta, sekä muita Ukrainassa kiireesti tarvittavia tuotteita. Ukrainaan on toimitettu jo lähes 3 miljoonaa joditablettia unionin pelastuspalvelumekanismien kautta Ranskan ja Espanjan avustuksella.

V. KOORDINOIDUT TOIMET VENÄJÄN SAATTAMISEKSI VASTUUSEEN HYÖKKÄYKSESTÄ

EU:lla on ratkaiseva rooli kansainvälisen yhteisön toimissa, joiden tarkoituksena on painostaa Venäjää lopettamaan hyökkäys Ukrainan valtiota ja konfliktin keskelle joutuneita siviilejä vastaan. Hyökkäystä ei voida hyväksyä, ja se on vastoin kansainvälistä oikeutta. Tähän painostukseen kuuluu toimenpiteitä, joilla ilmoitetaan rikosentekijöille aiheutuvat seuraukset, mukaan lukien ankarat seuraamukset, sekä toimia sotarikosten tunnistamiseksi ja niitä koskevien syytetoimien helpottamiseksi.

Rajoittavat toimenpiteet ja menetetyksi tuomitseminen

Sen jälkeen, kun Venäjä tunnusti 21. helmikuuta 2022 Donetskin ja Luhanskin alueet, jotka eivät ole Ukrainan hallituksen hallinnassa, ja hyökkäsi Ukrainaan 24. helmikuuta 2022, EU on määrännyt Venäjää vastaan kaikkien aikojen laajimman rajoittavien toimenpiteiden sarjan. Tähän mennessä on hyväksytty viisi pakotepakettia. Rajoittavat toimenpiteet keskittyvät tärkeimpiin aloihin, kuten rahoitukseen, kauppaan, liikenteeseen, puolustukseen ja tiedotusvälineisiin. Ne kohdistuvat poliittiseen ja sotilaalliseen eliittiin sekä merkittäviin venäläisiin ja valkovenäläisiin oligarkkeihin. Pakoteluetteloissa mainitaan jo yli 1 000 henkilöä ja 80 yhteisöä. Kuudennesta pakotepaketista keskustellaan neuvostossa.

Nämä ja aiemmat venäläisiin ja valkovenäläisiin henkilöihin ja yrityksiin kohdistuvat rajoittavat toimenpiteet ovat vaikuttavia vain, jos ne pannaan tehokkaasti täytäntöön. EU:n koordinoinnilla voidaan edistää merkittävästi mahdollisten porsaanreikien tukkimista. Komissio on antanut sidosryhmille laajaa tukea kirjallisten ohjeiden, sidosryhmien kanssa järjestettyjen kokousten ja asiaa käsittelevän asiantuntijaryhmän kautta. Lisäksi komissio on antanut käyttöön paljon resursseja sääntöjen noudattamisen helpottamiseksi.

Komissio on perustanut jäädyttämis- ja takavarikointityöryhmän, johon kuuluu komission yksiköiden, jäsenvaltioiden, Eurojustin ja Europolin edustajia. Tähän mennessä jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet jäädyttäneensä varoja 9,89 miljardin euron arvosta.⁴⁰ Europol käynnisti 11. huhtikuuta yhdessä jäsenvaltioiden, Eurojustin ja Frontexin kanssa Oscar-operaation. Sen avulla tuetaan talous- ja rikostutkintaa, joka kohdistuu Venäjän Ukrainaa vastaan käynnistämisen sodan seurauksena käyttöön otettujen EU:n pakotteiden kohteena olevien henkilöiden ja oikeushenkilöiden omistamiin rikollisiin varoihin. EU:n jäädyttämis- ja takavarikointityöryhmä tekee tiivistä yhteistyötä G7-maiden (Kanada, Ranska, Saksa, Italia,

³⁹ [HERAn työsuunnitelma 2022 \(europa.eu\)](#)

⁴⁰ Lisäksi Venäjän keskuspankin varoja on jäädytetty noin 23 miljardin euron arvosta.

Japani, Yhdistynyt kuningaskunta ja Yhdysvallat) perustaman REPO-työryhmän (Venäjän eliittiä, asiamiehiä ja oligarkkeja käsittelevä työryhmä) ja samanmielisten kumppanien, kuten Australian sekä Yhdysvaltojen KleptoCapture-työryhmän ja Ukrainan erityistyöryhmän, kanssa.

Jäädättämis- ja takavarikointityöryhmä toimii foorumina, jolla koordinoidaan ja helpotetaan tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden välillä ja annetaan ohjeita pakotteiden täytäntöönpanosta sekä helpotetaan rikostutkintaa ja menetetyksi tuomitsemista koskevien parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Erityisesti on tärkeää, että lainvalvontaviranomaiset ovat tarkkaavaisia ja pyrkivät toimimaan ennakoivasti seuraamusten kohteena olevien henkilöiden ja yhteisöjen mahdollisten rikosten osalta. Työryhmän pyrkii myös edistämään keskustelua takavarikoitujen varojen mahdollisesta käytöstä esimerkiksi Ukrainan jälleenrakentamisen edistämiseksi.

Komissio hyväksyy tänään **varojen takaisinhankintaa ja menetetyksi tuomitsemista** koskevan paketin⁴¹, jossa otetaan huomioon venäläisiin ja valkovenäläisiin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvien unionin rajoittavien toimenpiteiden täytäntöönpanosta saadut kokemukset. Se helpottaa EU:n rajoittavien toimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa kaikkialla unionissa mahdollistamalla tällaisten toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden tai yhteisöjen omistuksessa tai määräysvallassa olevan omaisuuden nopean jäljittämisen ja tunnistamisen. Tehostettua varojen takaisinhankintaa ja menetetyksi tuomitsemista koskevaa kehystä sovelletaan myös rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen. Näin voidaan varmistaa rajoittavien toimenpiteiden rikkomisesta saadun hyödyn tehokas jäljittäminen, jäädättäminen, hallinnointi ja menetetyksi tuomitseminen. Sen varmistamiseksi, että rajoittavia toimenpiteitä rikkovien henkilöiden ja yhteisöjen varat voidaan tosiasiallisesti tuomita menetetyksi, komissio hyväksyy tänään myös ehdotuksen neuvoston päätökseksi pakotteiden lisäämisestä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 83 artiklan 1 kohdassa olevaan EU:n rikollisuuden alojen luetteloon⁴² sekä tiedonannon⁴³, jonka tarkoituksena on ehdottaa direktiiviä rajoittavien toimenpiteiden rikkomista koskevien rikosoikeudellisten määritelmien ja seuraamusten lähentämiseksi.

Yleisesti ottaen tämä paketti on ratkaiseva askel järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Se on komission turvallisuusunionistrategiassa ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategiassa 2020–2025⁴⁴ annettujen sitoumusten mukainen. Sillä tarkistetaan vuonna 2014 annettua direktiiviä menetetyksi tuomitsemisesta, vuonna 2007 tehtyä neuvoston päätöstä varallisuuden takaisin hankinnasta vastaavista toimistoista ja vuonna 2005 tehtyä puitepäätöstä rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikoksentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta. Tarkoituksena on vahvistaa valmiuksia jäljittää ja tunnistaa laittomat voitot ja tuomita ne lopulta menetetyksi, jotta voidaan puuttua menetetyksi tuomittujen laittomien voittojen erittäin alhaiseen määrään EU:ssa⁴⁵. Paketilla laajennetaan säädösten soveltamisalaan kuuluvien rikosten määritelmää ja menetetyksi tuomitsemista koskevia sääntöjä tapauksissa, joissa rikostuomio ei ole tietyissä rikoksissa mahdollinen mutta joissa varat ovat selvästi peräisin rikollisesta toiminnasta. Tarkistuksella

---

⁴¹ COM(2022) 245.

⁴² COM(2022) 247.

⁴³ COM(2022) 249.

⁴⁴ COM(2021) 170.

⁴⁵ Europol arvioi, että vain 2 prosenttia rikoksella saaduista varoista jäädyytetään (2,4 miljardia euroa) ja 1 prosentti tuomitaan menetetyksi (1,2 miljardia euroa). Rikostulot EU:n tärkeimmillä rikollismarkkinoilla olivat 139 miljardia euroa vuonna 2019 (1 % EU:n BKT:sta).

vahvistetaan myös jäädytettyjen ja menetetyksi tuomittujen varojen tehokasta hallinnointia ja parannetaan varallisuuden takaisinmaksusta vastaavien toimistojen valmiuksia jäljittää ja tunnistaa laittomat varat. EU:n uudella varojen takaisinmaksua koskevalla kehyksellä on tarkoitus puuttua rikollisjärjestöjen monimutkaisiin toimintatapoihin, sillä ne toimivat usein yli maiden rajojen ja käyttävät varojensa salaamiseen erilaisia menetelmiä, mukaan lukien kryptovarot.

Koordinoidut oikeudelliset toimet

EU:n tasolla on myös pyritty varmistamaan koordinoidut oikeudelliset toimet vastauksena väitettyihin **kansainvälisiin rikoksiin** Ukrainassa, jotta rikosentekijät voidaan saattaa vastuuseen.

Kaksi jäsenvaltiota ja Ukraina ovat perustaneet yhteisen tutkintaryhmän tutkimaan väitettyjä sotarikoksia, rikoksia ihmisyyttä vastaan ja muita kansainvälisiä rikoksia Ukrainan alueella. Eurojust tarjoaa yhteiselle tutkintaryhmälle oikeudellista, analyttistä, taloudellista ja logistista tukea. Kansainvälisen rikostuomioistuimen syyttäjän toimisto liittyi 25. huhtikuuta 2022 yhteiseen tutkintaryhmään osallistujana⁴⁶, ja ryhmään odotetaan piakkoin myös muita uusia jäseniä.

Komissio esitti 25. huhtikuuta 2022 ehdotuksen Eurojust-asetuksen⁴⁷ muuttamisesta, jotta Eurojust voisi säilyttää, analysoida ja tallentaa todisteita keskeisistä kansainvälisistä rikoksista. Eurojust ja Europol jatkavat tiivistä yhteistyötä koko prosessin ajan. Keskeisessä roolissa oikeudellisten toimien koordinoinnissa on myös joukkotuhontaa käsittelevä verkosto, jonka sihteeristöstä vastaa Eurojust. Verkosto on laatinut luettelon Ukrainassa toimivista kansalaisjärjestöistä ja tukee sotaan jäsenvaltioiden ja Ukrainan kansallisia toimijoita, jotka käsittelevät sotaan liittyviä käynnissä olevia tapauksia.

Huhtikuussa 2022 neuvosto tarkisti edelleen **Ukrainassa toteutettavan EU:n neuvontaoperaation** toimeksiantoa, jotta operaation välityksellä voidaan tukea Ukrainan viranomaisia Venäjän sotilaallisen hyökkäyksen yhteydessä tehtyjen kansainvälisten rikosten tutkinnassa ja syytteenpanossa. Operaation välityksellä Ukrainan viranomaisille tarjotaan strategista neuvontaa kansainvälisten rikosten tutkinnasta ja syytteenpanosta, Ukrainan lainsäädäntöön tarvittavista muutoksista, viestintästrategiasta sekä näihin liittyvistä asioista annettavasta koulutuksesta. Operaatio on osa useita tässä yhteydessä tehtyjä koordinoitua toimia, ja se kuuluu yhdessä unionin edustuston kanssa Ukrainassa tapahtuneita julmuuksia käsittelevään Yhdysvaltojen ja EU:n neuvonantavaan ryhmään.

VI. ULKOMAINEN TIEDON MANIPULOINTI JA HÄIRINTÄ

Tämänhetkinen geopoliittinen kehitys on korostanut ulkomaisen sekaantumisen riskejä. Venäjän Ukrainaan kohdistamaan sotilaalliseen hyökkäykseen on liittynyt tiedon **manipulointia ja häirintää**. Ukrainan hallitusta vastaan on esitetty perusteettomia syytöksiä natsismista ja joukkotuhonnasta ja Natoa ja länsimaita vastaan on käytetty lavastettuja hyökkäyksiä ja esitetty perusteettomia syytöksiä, joiden avulla on yritetty perustella raat hyökkäykset Ukrainaan. Samalla sananvapaus ja riippumaton raportointi on tukahdutettu Venäjällä. On olemassa jatkuva riski siitä, että Venäjä saattaa pyrkiä hyödyntämään

⁴⁶ <https://www.eurojust.europa.eu/eurojust-and-the-war-in-ukraine>

⁴⁷ COM(2022) 187 final.

manipuloitua audiovisuaalista materiaalia ja disinformaatiota tekosyynä uusille sotilaallisille iskuille, heikentääkseen Ukrainan vastarintaa, hajottaakseen kansainvälisen yhteisön sodanvastaisia toimia tai herättääkseen epäilyjä siitä, onko se rikkonut kansainvälistä oikeutta. EU sitoutui strategisessa kompassissa vastaamaan tiukasti ulkomaiseen tiedon manipulointiin ja häirintään sekä parantamaan häiriönsietokykyään ja kykyään torjua tällaisia uhkia.⁴⁸ EU:n sisäisen demokraattisen keskustelun manipulointi on aiheena Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmassa⁴⁹, joka on komission koordinoitu suunnitelma disinformaation torjumiseksi ja demokratioiden selviytymiskyvyn vahvistamiseksi.

Valppaus ja koordinointi

Euroopan unioni on toteuttanut päättäväisiä ja koordinoituja toimia vastatakseen Venäjän disinformaatiokampanjaan, joka liittyy Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukraina vastaan. EU on tehnyt tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioidensa kanssa nopean hälytysjärjestelmän avulla sekä kansainvälisten kumppaneiden, kuten Naton, Yhdysvaltojen, Kanadan ja G7-maiden nopean toiminnan mekanismin, kanssa jakaakseen tietoa Kremlin käyttämistä manipulointikeinoista ja -taktiikoista. Työtä Kremlin harjoittaman manipuloinnin torjumiseksi on tehostettu erityisesti EUvsDisinfo-verkkosivuston kautta. Sivustolla esitetään faktatietoa englanniksi, venäjäksi, ukrainaksi ja muilla kielillä hyödynnettäväksi EU:n sisällä, Ukrainassa ja sen lähialueella sekä Venäjällä. Venäjän valtiollisten kanavien (RT ja Sputnik) EU:ssa harjoittama tai EU:hun kohdistuva lähetystoiminta on ollut keskeytettynä 2. maaliskuuta alkaen EU:n käyttöön ottamien rajoittavien toimenpiteiden seurauksena. Verkkoalustat, johtavat sosiaalisen median verkostot, mainostajat ja mainosalan edustajat, jotka ovat allekirjoittaneet disinformaatiota koskevat EU:n käytäntösäännöt⁵⁰, toteuttavat kiireellisiä toimia rajoittaakseen disinformaatiota, joka liittyy Venäjän Ukraina kohdistamaan hyökkäyssotaan. Komissio ja EUH seuraavat näitä toimia. Toimitetut tiedot osoittavat, että alustat ovat vahvistaneet välineitään, joiden avulla ne voivat seurata sotaan liittyvää viestintää ja tarvittaessa puuttua siihen.

Lisäksi toteutetaan nopeasti toimia, joilla autetaan Keski-Aasian ja Länsi-Balkanin maita vahvistamaan tietoon liittyvää häiriönsietokykyä ja torjumaan ulkomaista tiedon manipulointia ja disinformaatiota.

Varautuminen

Näkyvä ulkomainen tiedon manipulointi ja häirintä, mukaan lukien disinformaatio yhtenä hybridiuhkien välineenä, on korostanut edelleen Euroopan demokratiatoimintasuunnitelman jatkotoimien kiireellisyyttä. EU:n toimielimet ovat viime kuukausina tukeneet jäsenvaltioita ulkomaisen tiedon manipuloinnin ja häirinnän torjunnassa erityisesti nopean hälytysjärjestelmän puitteissa jakamalla tietoja ulkomaista tiedon manipulointia ja häirintää harjoittavien tahojen taktiikoista sekä strategioista niihin vastaamiseksi. Käynnissä olevissa keskusteluissa pohditaan, miten voitaisiin edelleen vahvistaa EU:n yleistä reagointia ulkomaiseen tiedon manipulointiin ja häirintään, käyttäen pohjana EUH:n yhteenvetoasiakirjaa, jossa käsitellään erityisen **välineistön** kehittämistä tähän uhkaan puuttumiseksi. Välineistön on tarkoitus yhdistää sisäiset toimenpiteet sekä yhteisen ulko- ja

---

⁴⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>

⁴⁹ COM(2020) 790.

⁵⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>

turvallisuuspolitiikan mukaiset uudet EU:n välineet. Lisäksi siinä hyödynnetään EUH:n Stratcom-työryhmän⁵¹ ja komission tehostettuja toimia.

Eurooppalainen digitaalisen median seurantafoorumi (EDMO) perusti Ukrainan sodan puhkeamisen jälkeen disinformaatiota käsittelevän työryhmän ja koordinoi verkostonsa faktantarkistajien ja tutkijoiden toimia. Se on analysoinut, miten covid-19-salaliittoteoreetikot ovat nopeasti pyrkineet levittämään Venäjää tukevia huijauksia. Tämä suuntaus on havaittu useissa jäsenvaltioissa.⁵²

Digitaalisia palveluja koskevalla säädösehdotuksella pyritään mukautumaan nopeasti kehittyviin digitaalitekniologioihin ja siihen, mitä tämä merkitsee teknologisille ja demokratiaan kohdistuville haasteille, kuten vihapuheelle, verkossa esiintyvälle disinformaatiolle ja vakautta horjuttamaan pyrkiville strategioille. Euroopan parlamentin ja neuvoston neuvotteluissa on saatu aikaan merkittävää edistystä, ja paketti voidaan toivottavasti hyväksyä nopeasti.

VII. LAAJEMPI VARAUTUMINEN

Samaan aikaan kun sota on palannut Eurooppaan ja geopolitiikassa tapahtuu suuria muutoksia, EU:n turvallisuuskoordinointia on tehostettu hyödyntämällä aloitteita, jotka olivat valmisteilla jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Ensisijaisesti EU:n ulkoiseen turvallisuuteen liittyvillä aloitteilla on merkittäviä vaikutuksia turvallisuusunionin sisäiseen toimintaohjelmaan.

Komissio esitti 15. helmikuuta 2022 **puolustusalan paketin**⁵³, johon sisältyy useita aloitteita EU:n puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisillä aloilla. Tämä komission panos Euroopan puolustus- ja turvallisuustoimintaan kattaa kaikki haasteet. Siinä ehdotetaan konkreettisia toimia, joiden tarkoituksena on edistää Euroopan puolustusmarkkinoiden yhdentymistä ja kilpailukykyä erityisesti tehostamalla EU:n sisäistä yhteistyötä ja luomalla mittakaavaetuja. Siihen sisältyy myös turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisiä teknologioita koskeva etenemissuunnitelma, jolla edistetään tutkimusta, teknologista kehittämistä ja innovointia näillä aloilla ja vähennetään kriittisten teknologioiden ja arvoketjujen osalta havaittuja riippuvuuksia. Paketilla pyritään myös vahvistamaan avaruusalan puolustusulottuvuutta EU:n tasolla. Lisäksi siinä tarkastellaan, miten komissio voisi tehostaa toimiaan hybridiuhkien torjumiseksi, myös kyberalalla, lisätä sotilaallista liikkuvuutta Euroopassa ja sen ulkopuolella ja vastata ilmastonmuutoksen aiheuttamiin puolustukseen liittyviin haasteisiin. Tämän työn täydentämiseksi 18. toukokuuta annetussa yhteisessä tiedonannossa **puolustusalan investointivajeiden analyysistä ja siihen perustuvista jatkotoimista**⁵⁴ tarkastellaan voimavara- ja tuotantovajeita, joihin on

---

⁵¹ Euroopan ulkosuhdehallinnon strategisen viestinnän, työryhmien ja tietojen analysoinnin osasto tarjoaa strategista viestintätukea EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanossa asiaan liittyvillä painopistealueilla (eteläiset ja itäiset naapurialueet, Länsi-Balkan) kehittämällä ja toteuttamalla erityisiä strategisia viestintätoimia, joissa keskitytään EU:n politiikkojen, arvojen, tavoitteiden ja etujen edistämiseen.

⁵² <https://edmo.eu/2022/03/30/how-covid-19-conspiracy-theorists-pivoted-to-pro-russian-hoaxes/>

⁵³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/contributing-european-defence_en

⁵⁴ JOIN(2022) 24.

puututtava, jotta voidaan tukea kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia EU:n jäsenvaltioita ja määrittää toimenpiteitä havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

EU:n kyky selviytyä näistä uhkista edellyttää myös voimavaroihin perustuvia lähestymistapoja turvallisuuden eri aloilla, kuten todetaan siviili-, puolustus- ja avaruusteollisuuden synergioita koskevassa komission toimintasuunnitelmassa⁵⁵. Parhailtaan on käynnissä työ voimavaroihin perustuvien lähestymistapojen edistämiseksi sisäisen turvallisuuden ja lainvalvonnan alalla.

Neuvosto hyväksyi 21. maaliskuuta 2022 **strategisen kompassin**⁵⁶, jolle Eurooppa-neuvosto antoi tukensa pian sen jälkeen. Kompassissa hahmotellaan kunnianhimoinen toimintasuunnitelma EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on tehdä EU:sta vahvempi ja suorituskykyisempi turvallisuuden takaaja, joka suojelee kansalaisiaan ja edistää osaltaan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Se sisältää konkreettisia ehdotuksia, joiden täytäntöönpanoaikataulu on hyvin tarkka ja joiden tarkoituksena on parantaa EU:n kykyä toimia päättäväisesti kriiseissä.

Yksi strategisen kompassin tavoitteista on kehittää **EU:n hybridivälineistö**, joka tarjoaisi puitteet koordinoitulle reagoinnille EU:hun ja sen jäsenvaltioihin vaikuttaviin hybridikampanjoihin, mukaan lukien sisäiset ja ulkoiset toimenpiteet. Vuoden 2022 alussa määritettiin hybridiuhkista selviytymistä koskevat alakohtaiset perusvaatimukset⁵⁷, minkä jälkeen voidaan toteuttaa puutteita ja tarpeita koskeva analyysi. Tässä yhteydessä EU kehittää edelleen varautumista, häiriönsietokykyä ja reagointia uhkiin, jotka aiheutuvat Venäjän hyökkäyssodasta ja muista pyrkimyksistä horjuttaa demokratioita ja sääntöihin perustuvaa monenvälistä järjestystä.

VIII. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Tulevaisuudessa EU:n on pysyttävä erittäin valppaana muuttuvien uhkien varalta ja kehitettävä **varautumista ja selviytymiskykyä kaikkien mahdollisten tilanteiden** osalta. Sodan seuraukset voivat olla monenlaisia, eikä kaikkia niitä voida vielä arvioida.

Vielä ei tiedetä, missä määrin ukrainalaisia rikollisverkostoja siirtyy muualle. Eurojustin aiemmin tutkimat tapaukset osoittavat Afganistanista EU:hun suuntautuvan heroisiin laittoman kaupan yhdeksi kauttakulkureitiksi Ukrainan, ja myös Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA) on vahvistanut tämän.⁵⁸ Epävakaas voi vaikeuttaa toimia, joilla torjutaan heroisiin kuljetusta tämän reitin kautta. Tämä saattaa puolestaan lisätä huumausaineiden virtaa EU:hun.

---

⁵⁵ COM(2021) 70.

⁵⁶ Turvallisuus- ja puolustusalan strateginen kompassi – Euroopan unioni, joka suojelee kansalaisiaan, arvojaan ja etujaan sekä edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta:
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/fi/pdf>

⁵⁷ SWD(2022) 21 final.

⁵⁸ ”Report on the drug and alcoholic situation in Ukraine for 2020 (according to 2019 data)”, OEDT, ”Stopping the trafficking of a heroin substitute in France, Poland and Ukraine, including the planning and execution of a controlled delivery”, 2021/00446, Eurojust, toukokuu 2020.

Jotkin EU:hun kohdistuvat riskit kasvavat todennäköisemmin taistelujen loputtua tai niiden mahdollisten taukojen aikana. Erityistä huomiota kiinnitetään ampuma-aseiden liikkumiseen, jonka riski kasvaa taistelujen laantuessa Ukrainassa. Aiemmat kokemukset viittaavat myös siihen, että sellaisten vierastaistelijoiden paluu, jotka ovat saaneet taistelukokemusta ja jotka ovat saattaneet olla yhteydessä ääriryhmiin, voi johtaa myöhemmin terrorismi-iskuihin EU:ssa. Tätä mahdollista ilmiötä on seurattava huolellisesti, ja komissio edistää jo nyt jäsenvaltioiden välisiä keskusteluja sellaisten ulkomaalaisten vapaaehtoisten paluuseen liittyvistä haasteista, jotka ovat aiemmin osallistuneet väkivaltaisiin ääriliikkeisiin.

Näiden mahdollisten uhkien vuoksi on tärkeää jatkaa turvallisuusunionistrategian täytäntöönpanoa muun muassa toteuttamalla keskeisiä strategioita, kuten EU:n kyberturvallisuusstrategiaa, järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevaa strategiaa (2020–2025), EU:n terrorisminvastaista ohjelmaa (2020–2025), ampuma-aseiden laitonta kauppaa koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa (2020–2025), ihmiskaupan torjuntaa koskevaa EU:n strategiaa (2021–2025) ja EU:n huumausainestrategiaa (2021–2025).

Toimia tarvittavan EU:n lainsäädäntökehityksen luomiseksi jatketaan. Komissio esimerkiksi valmistelee vaikutustenarviointia ehdotuksesta, jolla säännellään suuririskisten kemikaalien markkinoille saattamista ja käyttöä.

IX. PÄÄTELMÄT

Turvallisuusunionilla on edelleen tärkeä tehtävä auttaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita valmistautumaan nykyisten ja mahdollisten uhkien torjumiseen. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on osoittanut, miten nopeasti teoreettisista uhkista voi tulla todellisia, ja se korostaa valppauden, koordinoinnin ja varautumisen merkitystä.

Tämä neljäs edistymiskertomus turvallisuusunionistrategiasta osoittaa, että EU pystyy mukautumaan myös poikkeuksellisiin ja odottamattomiin uhkiin, kuten Venäjän Ukrainaan kohdistamaan hyökkäyssotaan. Turvallisuusunionistrategian määrätietoinen täytäntöönpano on tärkeämpää kuin koskaan.